

Голас Радзімы

№ 12 (1427)
25 сакавіка 1976 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Цана 2 кап.
Год выдання 21-шы

ПРАБЛЕМА «ГАДЗІН ПІК» ЛІКВІДУЕЦЦА

«І хутка, і зручна»

стар. 2

ХТО ХАВАЕЦЦА ЗА СЦЯПАНАМ КАЧУЛАМ!

«Наперакор здравому
смыслу»

стар. 4

XXV З'ЕЗД ПРАДЭ- МАНСТРАВАУ НЕПА- РУШНАЕ АДЗІНСТВА ПАРТЫІ І НАРОДА

(Under the banner of
Lenin towards communism)

стар. 5

КОЖНЫ ТАЛЕНТ ЗНОЙДЗЕ ПАДТРЫМ- КУ І ПРЫЗНАННЕ

«Права на ўласны го-
лас»

стар. 7

Складаныя эксперыменты праводзяцца ў інстытуце цепла- і масаабмену Акадэміі навук БССР. За мінулую пяцігодку яго супрацоўнікі ўкаранілі ў народную гаспадарку 200 распрацовак. НА ЗДЫМКУ: маладыя фізікі Анатоля ЧАХОЛЬСКІ і Канстанцін ЛАЗОУСКІ.

НОВЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ

У ЗАЦВЕРДЖАННЫХ НА XXV З'ЕЗДЗЕ КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ САВЕЦКАГА САЮЗА «АСНОЎНЫХ НАПРАМКАХ РАЗВІЦЦА НАРОДНАЙ ГАСПАДАРКІ ССРС НА 1976—1980 ГАДЫ» ВЯЛІКАЯ УВАГА УДЗЯЛЯЕЦЦА ПЫТАННЯМ ДАЛЕЙШАГА РАЗВІЦЦА ПРАМЫСЛОВАСЦІ І СЕЛЬСКАЙ ГАСПАДАРКІ, ПАВЫШЭННЮ УЗРОУНЮ ЖЫЦЦЯ НА РОДА, ЗАДАЧАМ, ЯКІЯ СТАЯЦЬ ПЕРАД НАВУКАЙ І ТЭХНІКАЙ. ГАЛОУНЫ ВУЧОНЫ САКРАТАР ПРЭЗІДЫУМА АКАДЭМІІ НАВУК БССР, АКАДЭМІК АНДРЭЙ ДЗМІТРЬЕУ РАСКАЗВАЕ АБ ПЕРСПЕКТЫВАХ РАЗВІЦЦА БЕЛАРУСКАЙ НАВУКІ І ТЭХНІКІ У ДЗЕСЯТАЙ ПЯЦІГОДЦЫ.

Вытворчыя сілы нашага грамадства развіваліся ў мінулым пяцігоддзі даволі шпаркімі тэмпамі. Значна ўзрос навукова-тэхнічны патэнцыял краіны. Саветская навука паднялася на яшчэ больш высокі ўзровень. Зыходзячы з дасягнутага, плануецца цяпер і асноўныя напрамкі развіцця навукі і тэхнікі

на наступныя пяць год. Асноўнай задачай саветскай навукі на гэты перыяд будзе «далейшае расшырэнне і паглыбленне даследаванняў заканамернасцей прыроды і грамадства, — гаворыцца ў дакуменце. — Павышэнне яе ўкладу ў вырашэнне актуальных праблем будаўніцтва матэрыяльна-тэхнічнай базы

камунізму, паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу і росту эфектыўнасці вытворчасці, павышэння дабрабыту і культуры народа, фарміравання камуністычнага светапогляду працоўных».

Увага вучоных павінна быць сканцэнтравана на важ-
[Заканчэнне на 2-3-й стар.]

І ХУТКА, І ЗРУЧНА

К пяці гадзінам раніцы ў прызначаныя пункты горада сабраліся тры з палавінай тысячы ўдзельнікаў аперацыі. Яшчэ столькі ж былі гатовы замяніць іх к сярэдне дню. Атрымаўшы апошнія ўказанні, усе рассяліся па аўтобусах. Аперацыя пачалася...

Не, гэта не ўрываў з дэтэктывнай аповесці. Гаворка ідзе аб аперацыі на падліку пасажыраў грамадскага транспарту, якую нядаўна правёў Мінскі гарадскі Савет. Шырокі ўдзел у ім прыняла грамадскасць. Адначасна кожны пасажыр, які ўваходзіў або выходзіў праз кожныя дзверы кожнага аўтобуса, тралейбуса і трамвая.

Усё гэта не магло не прыцягнуць увагі гараджан. І атрымалася так, што ў той дзень не толькі быў праведзены падлік пасажыраў, але і адбылася своеасабліва дыскусія аб рабоце гарадскога пасажырскага транспарту. Знаёмыя і незнаёмыя людзі проста па дарозе на работу або дахаты разважалі на тэму: «Вось каб я вёў гэту справу...» За тыдзень пасля апятання гарсавет атрымаў больш як трыста пісем ад мінчан з канкрэтнымі прапановамі па паляпшэнню работы грамадскага транспарту.

Чым жа выклікана такая ўсеагульная цікавасць да работы гарадскога транспарту? Прычыну тры дзве лічыць у Мінску, з насельніцтвам звыш мільёна чалавек, грамадскі транспарт штодзённа перавозіць больш як два мільёны пасажыраў. Зразумела, гэту лічбу можна памножыць на колькасць кіламетраў, потым падзяліць на даўжыню зямнога экватара і атрымаць унушальны лік абаротаў. Але віткамі вакол зямлі цяпер нікога не здзівіш. Галоўнае — у іншым: практычна кожны мінчанін сёння актыўна карыстаецца грамадскім транспартам, робячы штодзённа ў сярэднім дзве паездкі — «туды» і «назад». А пры такой «ўсеагульнасці карыстання» нават самыя малыя пралікі ў арганізацыі пасажырскага перавозак могуць вырасці ў сур'ёзныя праблемы.

Усе даныя, сабраныя ў ходзе аперацыі, аб якой гаварылася ў пачатку, цяпер сістэматызуюцца і апрацоўваюцца з дапамогай камп'ютараў у двух навукова-даследчых інстытутах. Праведзены «пераліс» даноўніка вынікамі анкецравання жыхароў розных мікрараёнаў. Толькі пасля гэтага будзе складзена чарговая навукова абгрунтаваная схема маршрутаў на бліжэйшыя пяць гадоў — частка адзінай транспартнай карты горада, якая распрацоўваецца цяпер з перспектывай да 2000 года.

Дык чаго ж хочучь мінчане ад транспартнікаў? Коротка пажадана можна сфармуляваць так: «Дастаўце нас туды, куды нам трэба, своечасова і з максімальным зручнасцямі».

Галоўнае — вырашыць праблему «гадзін пік».

Кожную раніцу на вуліцы Мінска выходзяць 1100 аўтобусаў, тралейбусаў і трамваяў. Вядома, гэта немалая колькасць, але і яна не выручыла б у такой сітуацыі, калі б не адна акалічнасць. Рытм жыцця Мінска, як і любога інша-

га сацыялістычнага горада, падпарадкоўваецца адзінаму, прадуманаму да дробязей, плану. Гарадскі Савет так вызначыў распарадак рабочага дня прадпрыемстваў, каб да іх праходных гарадскіх транспарт падвозіў людзей «па слізгаючаму графіку» — з інтэрвалам у 10—15 мінут. Акрамя таго, па найбольш далёкіх і напружаных маршрутах ідуць аўтобусы-экспрэсы, якія робяць мінімальную колькасць прыпынкаў. У выніку гэтага нагрузка на гарадскі транспарт стала больш раўнамернай і большасць мінчан выходзіць з дому не раней, чым за паўгадзіны да пачатку рабочага дня. Па той жа прычыне мала хто для паездкаў на работу выкарыстоўвае ўласныя аўтамабілі. Грамадскі транспарт зручны.

«Гадзіна пік» — хоць і істотны, але ўсё ж толькі адзін бок праблемы. Бываюць і «пікі наадварот». Прамысловыя прадпрыемствы ў Мінску будуюцца адпярэж за гарадской мяжой, далей ад жылых раёнаў. Як туды дабрацца? Вядома, можна адкрыць яшчэ адзін маршрут з дадаткаў да ўжо існуючых у горадзе ста п'яцідзсяткі. Але ён будзе нявыгадным для транспартнікаў — мала пасажыраў. Пытанне «быць або не быць» у такім выпадку вырашаецца на карысць пасажыраў. Страты, якія нясуць транспартнікі, пакрываюць прадпрыемствы, зацікаўленыя ў новых маршрутах. На кошыце праезду гэта не адбываецца.

Дарэчы, аб плаце. Дваццаць гадоў назад былі ўстаноўлены гэтыя расцэнкі: аўтобусны і тралейбусны білет — чатыры капейкі, трамвайны — тры. І хоць з таго часу больш, чым удвая, узрасла сярэдняя дальнасць паездак, павысілася культура абслугоўвання, ускладнілася і падаражэла тэхніка — плата за праезд застаецца нязменнай. Затое мянялася яе сістэма. Былі і кандуктары, і касыя аўтаматы, і кампосеры для абанементаў талончыкаў... У апошні час усё большая колькасць мінчан схіляецца да самага зручнага спосабу аплаты — набываюць льготныя месячныя білеты, якія даюць права на любую колькасць паездак. Сёння такімі білетаў карыстаюцца каля палавіны пасажыраў. Гэта выгадна — месячны білет каштуе яшчэ ўладальніку ў паўтара-два разы дзешавей, чым каштавала б аплата кожнай паездкі паасобку.

...Мінскі пасажырскі транспарт не стаіць на месцы і ў літаральным, і ў пераносным сэнсе. У дзесятай п'яцігоддзі ён будзе развівацца асабліва хуткімі тэмпамі. Многія спадзяванні гараджан звязваюцца з метро, праектаванне якога ідзе цяпер поўным ходам. Імклівыя падземныя экспрэсы прыкметна «разгружаюць» самыя напружаныя лініі гарадскога руху. Але не забываюцца і прывычныя мінчанам тралейбусы з аўтобусам. За пяць гадоў будучы праведзены яшчэ каля ста кіламетраў тралейбусных ліній, пабудаваны новыя тралейбусны і аўтобусны паркі, куплены каля пяцісот самых камфартабельных машын...

Значыць, з кожным годам мы будзем ездзіць усё хутчэй і ўсё з большым камфортам.

Павел БАРЫСАЎ.

На магілёўскім заводзе «Электрарухавік» існуе ўчастак, дзе з адходаў вырабляецца прадукцыя шырокага карыстання. Прадпрыемства атрымлівае ад гэтага дадатковыя прыбыткі, а пакупнікі — шмат карысных рэчаў. НА ЗДЫМКУ: мантажніца ўчастка Галіна ЯФРЭМЕНКА дэманструе спецыяльныя апоры для цяжкай мэблі. Фота М. ЖАЛУДОВІЧА.

АГНІ ДОМА КУЛЬТУРЫ

У цэнтры Крычава вырас будынак раённага дома культуры. Тут ужо адбылося некалькі цікавых вечароў.

Глядзельная зала дома культуры ўмяшчае шэсцьсот чалавек. Есць лекцыйная і танцавальная залы, бібліятэка, студыя выяўленчага мастацтва, шахматны клуб, пакой для работы гурткаў мастацкай самадзейнасці.

У КРАІ ПАЛЕСКІМ

У любы час года запаведнікі і заказнікі рэспублікі вабяць турыстаў. Белавежская пуща і Бярэзінскі запаведнік, Чачэрскі, Ленінскі, Чэрыкаўскі, Казьянскі і Налібоцкі заказнікі — колькі тут прыгожага!

Але нямногія турысты знаёмы з Прыпяцкім запаведнікам, які раскінуўся больш чым на 60 тысячак гектараў. Запаведнік цікавы разнастайнасцю расліннага і жывёльнага свету, сваімі ручаямі і крыніцамі.

У маладасупных месцах глядзюцца шэрыя чаплі і чорныя буслы. Дрымучы лес і вадаёмы насяляюць рысі, цецерыкі, яноты-паласкуны... Аматараў фоталавання, турыстаў тут заўсёды чакаюць цікавыя сустрэчы з ляснымі насельнікамі.

РАСЦЕ ГОРАД

Звыш 1 мільёна 100 тысяч квадратных метраў жылля пабудавана ў Гомелі за гады дзевятай п'яцігодкі. Гэта больш, чым было ў даваенным Гомелі. Амаль кожны чацвёрты жыхар абласнога цэнтры атрымаў новую або больш прасторную кватэру.

Новыя кватэры маюць палешаную планіроўку, усе сучасныя зручнасці.

За мінулыя пяць гадоў у Гомелі здадзена ў эксплуатацыю 6 школ, 24 дашкольных дзіцячых ўстановы, Палац культуры хімікаў, цырк на 2000 месца, 3 паліклінікі, 2 плавальныя басейны, шмат іншых аб'ектаў.

ГАНДЛЕВЫЯ ЦЭНТРЫ

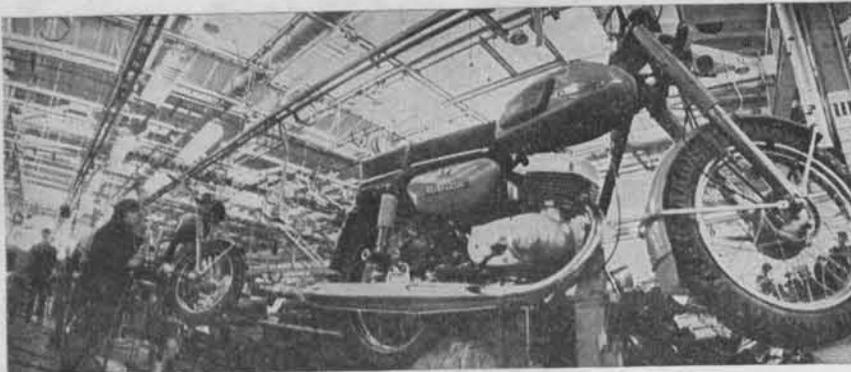
У вёсцы Медна Брэсцкага раёна пачата будаўніцтва новага гандлёвага цэнтры. У светлых, прасторных памяшканнях двухпавярховага будынка размесцяцца магазіны па продажы прамысловых тавараў і прадуктаў, сталовая на 50 пасадачных месцаў, халадзільная камера, склады і іншыя падсобныя памяшканні.

Такія ж гандлёвыя цэнтры сёлага будуць пабудаваны ў дваццаці населеных пунктах Брэсцчыны.

РУХ РЭГУЛЮЕ... ПЕШАХОД

На некаторых скрыжаваннях Мінска з'явілася цікавая навінка — пешаходнае выклікаючае прыстасаванне, якое кіруе светафорам па жаданню саміх пешаходаў. Каля вулічнага пераходу пешаход націскае кнопку, запальвае для транспарту чырвонае святло, а для сябе — зялёнае. Паўторна ўключыць сігнал «ідзіце» можна толькі пасля мінімальнага часу, адведзенага для праезду транспарту праз гэта скрыжаванне.

Супрацоўнікі аўтаінспекцыі лічаць, што прыстасаванне павысіць бяспеку руху пешаходаў на вуліцах горада.

На Мінскім мотавелазаводзе прыступілі да серыйнага выпуску новага матацыкла М-115. Новая машына выгадна адрозніваецца ад папярэдняй. Яна аснашчана электронным запальваннем, узмоцненай падаескай, больш дасканалым глушыцелем. Маючы 11-сільны рухавік, М-115 можа развіваць скорасць да 95 кіламетраў у гадзіну.

НА ЗДЫМКУ: на канвееры зборкі М-115.

Фота А. НИКАЛАЕВА.

НОВЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ БЕЛАРУСКІХ ВУЧОНЫХ

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.]

нейшых праблемах навукова-тэхнічнага і сацыяльнага прагрэсу, прадугледжваецца далейшае развіццё даследаванняў, якія адкрыюць прынцыпова новыя шляхі і магчымасці для пераўтварэння прадукцыйных сіл краіны, стварэння тэхнікі і тэхналогіі будучыні. Вар-

та зазначыць, што ўзнікненне ў Беларусі новых галін народнай гаспадаркі, такіх як машынабудаванне, радыёэлектроніка, хімічная прамысловасць, пашырыла круг праблем, вызначыла і паставіла новыя задачы перад вучонымі.

У галіне фізіка-матэматычных навук намаганні вучоных будуць скіраваны на далейшае развіццё фундаментальных і

прыкладных даследаванняў, актуальных праблем матэматыкі, квантавай электронікі, оптыкі і спектраскапіі, люмінесцэнцыі, фізікі плазмы, тэорыі элементарных часцінак і ядзернай фізікі. Прадоўжыцца даследаванне прыроды крышталёў, паўправаднікоў, ферамагнітных і звышправадзячых матэрыялаў, стварэнне больш эфектыўных механізмаў захоўвання і апрацоўкі інфармацыі. Асабліва ўвага надаецца вывучэнню тэорыі сістэматычнага праграмавання і распрацоўцы матэматычнага забеспячэння ЭВМ трэцяга і чацвёртага пакаленняў.

Беларускія вучоныя прымуць удзел у стварэнні ў ўкараненні сістэм аўтаматызаванага праектавання, канструявання і тэхналагічнай падрыхтоўкі вытворчасці. Наколькі гэта важна,

можна меркаваць па тым, што ўкараненне аўтаматыкі ў праектаванні тэхналагічных працэсаў, напрыклад, на Мінскім заводзе аўтаматычных ліній, павялічыць прадукцыйнасць працы ў 11 разоў! Аўтаматызаваныя сістэмы праектавання знойдуць шырокае прымяненне на іншых машынабудавальных і станкабудавальных заводах Мінска, Віцебска, Гомеля, Оршы.

На аснове даследаванняў працэсаў цепла- і масапераносу будучы распрацоўвацца высокаэфектыўныя цеплаперадаючыя прыстасаванні. Гэта ў прыватнасці дазволіць правесці даследаванні па стварэнню больш дасканалых прыстасаванняў па ахаладжэнню радыёэлектроннай апаратуры і рэжучага інструменту, а таксама для тэрмарэгулявання металургічных ліцейных форм.

Запланавана далейшае вывучэнне структурна-механічных уласцівасцей, малекулярнага надмалекулярнага механізму кантактнага ўзаемадзеяння ў металапалімерных сістэмах. Прадоўжыцца распрацоўка новых прынцыпаў фарміравання матэрыялаў, пакрыццяў і канструкцый з патрэбнымі ўласцівасцямі.

Што дадуць гэтыя даследаванні? Перш за ўсё яны палігубяць тэарэтычныя ўяўленні ў галіне трэння, змазкі, зносу, структурнай механікі, даўгавечнасці. Вынікі даследаванняў дапамогуць стварыць і ўкараніць новыя матэрыялы і канструкцыі, больш дасканалае абсталаванне ў машынабудаванні, хімічнай і будаўнічай прамысловасці рэспублікі. Значна павысіцца надзейнасць і даўгавеч-

ЗАРАЗ НА ПРАМЫСЛОВЫХ ПРАДПРЫЕМСТВАХ РЭСПУБЛІКІ ПАДВОДЗЯЦЦА ВЫКАНАННЯ ПЛАНУ САЦЫЯЛЬНАГА РАЗВІЦЦА КАЛКЕТЫВАУ. ВЯЛІКАЯ УВАГА У ГЭТЫХ ДАКУМЕНТАХ БЫЛА ЗВЕРНУТА НА ПАЛЯПШЭННЕ УМОУ ПРАЦЫ І БЫТУ ЖАНЧЫН. АБ ТЫМ, ШТО ПРЫНЕСЛА МІНУЛАЕ ПЯЦІГОДЗЕ ПРАЦАЎНІЦАМ МІНСКАГА КАМУНАРСКАГА АБ'ЯДНАННЯ «КАМУНАРКА», РАСКАЗВАЕ ЖУРНАЛІСТКА В. НЯЎЗОРАВА.

Прадпрыемства гэта пачало дзейнічаць даўно. Прадстаўніцы таго пакалення, якія прыйшлі сюды ў трыццацятая гады, ужо на пенсіі, але на фабрыцы — частая госці. Іх запрашаюць на ўрачыстыя пасвячэнні моладзі ў рабочы клас. І яны звычайна пачынаюць гутарку з таго, як непазнавальна змянілася фабрыка, умовы працы на ёй. Маладым работніцам, а тут пераважна працуюць жанчыны, нават цяжка ўявіць сабе, што раней усё рабілі ўручную. Цяпер жа ўзровень механізацыі вы-

ку мы выдаткавалі на будаўніцтва жылля. Сродкі пералічваюцца мясцоваму Савету дэпутатаў працоўных, і ён выдзяляе нам кватэры. Рабочыя і служачыя атрымліваюць іх бясплатна.

Што ж датычыць адпачынку, то за гэты час практычна ўсе працаўнікі аб'яднання мелі магчымасць правесці свой водпуск у здраўніцах, дамах адпачынку, на турыстычных базі краіны па прафсаюзных пущэўках, і гэта таксама бясплатна ці за трыццаць працэнтаў поўнага кошту. Акрамя таго, на Мінскім моры мы пабудавалі свой летні дом адпачынку, дзе рабочыя і служачыя адпачываюць сем'ямі.

Ёсць тры дзіцячыя дашкольныя ўстановы, загарадны піянерскі лагер «Юны камунар». З гэтага ж фонду прадпрыемства фінансуе і арганізацыю адпачынку выхаднога дня. Кандытары пабывалі на экскурсіях у Маскве, Ленінградзе, Адэсе, Рызе, Кіеве. Моладзь любіць падарожнічаць па азёрах Браслаўшчыны, Нёмане, Бярэзіне, Дняпры...

На «Камунарцы» нямала робіцца і для развіцця спорту. Штогод адміністрацыя і прафсаюз купляюць спортінвентар, арганізуюць спаборніцтвы.

ПЯЦІГОДКА ДЗЯКУЕ ЗА ПРАЦУ

творчых працэсаў на аб'яднанні «Камунарка» дасягае 92 працэнтаў. І за мінулыя гады дзевятай пяцігодкі навукова-тэхнічны прагрэс многае змяніў. Закончылася комплексная механізацыя аднаго з асноўных цэхаў, укаранёна некалькі новых паточных ліній, мадэрнізавана абсталяванне.

Як паведаміла мне галоўны канструктар аб'яднання Галіна Яцкевіч, у дзевятай пяцігодцы плануецца далейшае расшырэнне і ўдасканаленне вытворчасці з актыўным далучэннем да тэхнічнай творчасці саміх работніц. Дарэчы, жанчыны ў гэтай справе добра зарэкамендавалі сябе. Адна з лепшых рацыяналізатараў прадпрыемства Людміла Хадакоўская, напрыклад, унесла некалькі каштоўных прапаноў, якія дзваліваюць эканомію дзiesiąты тысяч рублёў у год.

Навукова-тэхнічны прагрэс як аснова павышэння прадукцыйнасці працы пры сацыялізме вядзе да росту дабрабыту працоўных. Вось і за гады дзевятай пяцігодкі сярэдня зарплата рабочых і служачых на аб'яднанні павялічылася амаль на 20 працэнтаў толькі ў грашовых выплатах. А калі дадаць сюды фонд сацыяльна-культурных мерапрыемстваў, то рэальныя даходы ўзрастаюць амаль удвая. Вось што расказала старшыня фабрычнага камітэта прафсаюза Лідзія Новікава.

— Фонд сацыяльна-культурных мерапрыемстваў прадугледжвае выдаткі на жыллёвае і культурнае будаўніцтва, арганізацыю адпачынку, развіццё фізкультуры і спорту. Размеры фонду знаходзяцца ў прамой залежнасці ад прыбытку прадпрыемства. А паколькі прыбытак аб'яднання за гэты час павялічыўся (у 1975 годзе ён, напрыклад, склаў даў звыш 12 мільёнаў рублёў), то адпаведна ўзрастае і фонд сацыяльна-культурных мерапрыемстваў.

Што ж атрымалі нашы жанчыны-працаўніцы за гады дзевятай пяцігодкі з гэтага фонду? Значную част-

на насельніку прыняў новы тыповы дзіцячы сад на 50 месц, што ўзведзены на цэнтральнай сядзібе гаспадаркі. У ім зманціраваны цэнтральнае ацяпленне, водаправод. Тут прасторныя пакоі для гульні і адпачынку, сталовая, кухня. У дзіцячым садзе працуюць выхавальніцы з педагагічнай адукацыяй.

За гады дзевятай пяцігодкі дзіцячыя сады і яслі пабудаваны ў большасці гаспадарак раёна.

Г. ЗАХАРЭНКА.

з усіх куткоў рэспублікі

На цэнтральнай сядзібе калгаса «Савецкая Беларусь» Камянецкага раёна—у вёсцы Расна — нядаўна адкрыты новы гандлёвы цэнтр, які ўключае кафэ, сталовую, магазін, дом быту і гасцініцу. НА ЗДЫМКАХ: агульны выгляд гандлёвага цэнтра ў вёсцы Расна; у адным з аддзелаў прадуктовага магазіна.

Фота Э. КАБЯКА.

ЭЛЕКТРЫФІКАЦЫЯ СУЦЭЛЬНАЯ

Яшчэ ў 1967 годзе, напярэдадні паўвекавага юбілею Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, была закончана поўная электрыфікацыя населеных пунктаў Маладзечаншчыны. Таму ў дзевятай пяцігодцы перад электрыфікатарамі раёна стаяла новая задача: павысіць узровень электрааснашчванасці сельскагаспадарчай вытворчасці. Калектыў будаўніча-мантажнага ўпраўлення № 5 трэста «Энергабудмантаж» з пастаўленым заданнем справіўся паспяхова. Ужо ў жніўні мінулага года была закончана пяцігодка і да пачатку 1976 года выканана звышпланавых работ яшчэ на 2 мільёны рублёў.

Аб маштабе праведзеных работ сведчаць такія лічбы. Калі ў 1970 годзе ў калгасах і саўгасах раёна было ўстаноўлена 1,3 тысячы электраруха-

вікоў, то летась іх колькасць узрасла да 72 тысяч штук. Колькасць электрапрыбораў у хатах хлебарабаў за гэты час падвоілася. Значны аб'ём мантажных работ праведзены на аб'ектах Вілейска-Мінскай воднай сістэмы, што нядаўна ўступіла ў строй дзеючых.

Дзевятая пяцігодка паставіла новыя задачы перад энергетыкамі. Сельская гаспадарка імкліва ператвараецца ў буйную, цалкам механізаваную вытворчасць, дзе не дзіва «разумныя» аўтаматы, шмат энергаёмных машын. Таму будучы прадоўжаныя работы па далейшаму павышэнню ўзроўню электраўзброенасці фермаў і майстэрняў у вёсках, а таксама па ўдасканаленню сістэмы рацыянальнага размеркавання электраэнергіі.

М. ПУЖЭВІЧ.

ДЗІЦЯЧЫЯ САДЫ У КАЛГАСЕ

Два гады назад у вёсцы Студзьянец калгаса «Парыжская камуна» Касцюковіцкага раёна быў збудаваны ў эксплуатацыю дзіцячы сад на 30 месц. Для малышоў тут створаны ўсе ўмовы. Пад наглядом вопытных выхавальніц дзеці весела праводзяць поўны дзень.

Для патрэб выхаванцаў садзіка калгас выдзяляе малако, мяса, гародніну. Плата за ўтрыманне дзяцей зусім невялікая.

А ў канцы мінулага года гаманлі-

вым насельніку прыняў новы тыповы дзіцячы сад на 50 месц, што ўзведзены на цэнтральнай сядзібе гаспадаркі. У ім зманціраваны цэнтральнае ацяпленне, водаправод. Тут прасторныя пакоі для гульні і адпачынку, сталовая, кухня. У дзіцячым садзе працуюць выхавальніцы з педагагічнай адукацыяй.

За гады дзевятай пяцігодкі дзіцячыя сады і яслі пабудаваны ў большасці гаспадарак раёна.

Г. ЗАХАРЭНКА.

насць машын і механізмаў, зніжэння затраты чорных і каларовых металаў.

Намаганні вучоных-хімікаў скіраваны на распрацоўку новых эфектыўных каталізатараў для прамыслова важных працэсаў і на вывучэнне механізма іх дзеяння. Справа ў тым, што каталіз, з'яўляючыся магутным рычагам паскарэння хімічных рэакцый, у сучасны момант усё больш шырока выкарыстоўваецца ў якасці асноўнага метадрупа хімічных пераўтварэнняў. З дапамогай каталізу выпускаецца 75 працэнтаў прадукцыі хімічнай, нафтаперапрацоўчай і нафтахімічнай прамысловасці. Па сутнасці ўсе новыя хімічныя працэсы заснаваны на выкарыстанні каталітычных метадаў.

Выключна важная для нашай

рэспублікі праблема, якая датычыць вывучэння фізіка-хімічных асноў дзеяння так званых павярхоўна-актыўных рэчываў у працэсе вытворчасці ўгнаенняў. Задача не з лёгкіх. Але паспяховае яе рашэнне павінна інтэнсіфікаваць вытворчасць угнаенняў і значна знізіць іх сабекошт.

Пашыраюцца даследаванні ў галіне хіміі і біялагічнага дзеяння некаторых прыродных рэчываў, што маюць велізарнае значэнне для распрацоўкі эфектыўных лекавых сродкаў, а таксама стварэння новых кармавых прэпаратаў. Працягнуцца даследаванні па распрацоўцы новых прыёмаў і метадаў выкарыстання торфу і азёрнага глею ў сельскай гаспадарцы.

Вучоныя-геолагі сканцэнтруюць сваю ўвагу на комплекс-

ным — геалагічным, геахімічным і геафізічным — вывучэнні тэрыторыі рэспублікі. Атрыманая даныя паслужаць для рэкамендацый па разведцы і пошуку новых месцанараджэнняў карысных выкапняў.

У галіне біялагічных навук даследаванні будуць праводзіцца па трох напрамках: распрацоўцы навуковых асноў захавання і рацыянальнага выкарыстання расліннага і жывёльнага свету рэспублікі; распрацоўцы метадаў павышэння бялку ў зерні; вывучэнні асобных праблем фізіялогіі і біяхіміі чалавека і жывёл.

Важнае месца будучы пера-найдшама займаць пытанні грамадазнаўства. Вучоныя, якія працуюць у гэтай галіне, засяродзяцца на распрацоўцы асобных праблем камуністыч-

нага будаўніцтва. Назаву толькі некаторыя з іх. Гэта павышэнне інтэнсіфікацыі грамадскай вытворчасці, далейшае ўдасканаленне нацыянальных адносін, вывучэнне заканамернасцей савецкага ладу жыцця, даследаванні вынікаў навукова-тэхнічнай рэвалюцыі, сацыяльна-эканамічных пытанняў перабудовы вёскі, удасканаленне дзяржаўнасці і права ва ўмовах развіцця сацыялізму, даследаванне этна-культурнага і гістарычнага развіцця насельніцтва Беларусі, развіцця беларускага мастацтва і літаратуры ў агульным патоку шматнацыянальнага мастацтва і літаратуры СССР, усебаковае даследаванне сацыялістычнага рэалізму як заканамернасці гістарычнага развіцця беларускай літаратуры. Будучы працягнуты работы

па стварэнню зводу помнікаў гісторыі і культуры рэспублікі і выданню шматтомнага зводу вусна-паэтычнай творчасці нашага народа. Мяркуюцца выдаць талковы, перакладны і этымалагічны слоўнікі беларускай мовы і стварыць агульнаславянскі лінгвістычны атлас.

У гэтым кароткім артыкуле названы толькі асобныя праблемы і пытанні, якія патрабуюць вырашэння. Але яны даюць уяўленне аб маштабнасці задач, якія стаяць перад беларускімі вучонымі ў дзевятай пяцігодцы. Як і дагэтуль, мы ў сваёй рабоце будзем абпірацца на дапамогу Акадэміі навук СССР, на цеснае супрацоўніцтва з акадэміямі навук братніх саюзных савецкіх рэспублік.

ПЕРАМОЖЦЫ ВІКТАРЫНЫ

Падведзены вынікі віктарыны «Што вы ведаеце аб Вялікай Айчыннай вайне!», аб'яўленай Беларускамі таварыствам па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом і рэдакцыяй газеты «Голас Радзімы» ў сувязі з 30-годдзем Вялікай Перамогі.

Першы приз — дзесяцідзённая турысцкая паездка па Беларусі — прысуджаны Марыі ГАРОХ-ГАНЬЯ (Бельгія).

Два другія прызы — транзістарны радыёпрыёмнік «Акіян» і наручны гадзіннік «Прамень» у пазалочанай аправе — падзялілі В. ЕСІС (Канада) і І. ШЫКОЛКА (Канада).

Удзельнікам віктарыны У. КЛІШЭВІЧУ (ЗША), К. БОГДАНУ (Канада), Р. НІКАНОВІЧУ (ФРГ) прысуджаны трэція прызы — беларускія сувеніры.

Заахвочвальнымі прызамаі — бібліятэчкамаі з твораў беларускіх пісьменнікаў — адзначаны суайчыннікі М. САДКО (ЗША) і Т. КОРБУТ (Аўстраля).

Беларускае таварыства «Радзіма» і рэдакцыя газеты «Голас Радзімы» віншуюць пераможцаў і выказваюць глыбокую ўдзячнасць усім суайчыннікам, якія прынялі ўдзел у віктарыне.

У Брэсце хутка адкрыецца новы кінатэатр «Беларусь».

Фота У. КАЗЛОВА.

62 ГОДА назад человек уехал из Белоруссии в Америку. Уехал не в поисках приключений, а чтобы спастись от нищеты и безработицы. Человек этот хорошо помнит былую беспроблемную жизнь белорусских крестьян.

И вот 62 года спустя он посетил родное Полесье. Навестил родственников и односельчан, увидел обновленные деревни, а вернулся в Америку — рассказал о своих впечатлениях в газете. «Из всего знакомого на родине я нашел только названия деревень, — пишет он. — Деревни до сих пор называются так, как и прежде назывались... Больше ничего прежнего я не нашел. Постройки — не те, деревья — не те, люди — не те, да и собаки с котами — не те...»

Гостя, разумеется, больше всего должны были интересовать люди. Но он совсем не рассказал о том, что они теперь, не в пример далекому прошлому, довольны жизнью, работают и думают по-прежнему, получают образование, а труд их стал легче и производительнее. Зато он обнаружил какие-то загадочные изменения у кошек и собак. Потом как будто спохватился и написал: «Ах, да я и забыл: солнце, луна, звезды и небо — те же самые. Декреты на них не действуют».

Оказывается, все в нашей жизни, в том числе деревья, кошки и собаки, изменилось, благодаря декретам. Поскольку же небосвод подвластен одному всевышнему, то солнце и другие светила остались неизменными.

Первые впечатления, как видите, не лишены иронии. А ирония, хотя здесь она и не совсем тонкая, повышает читательский интерес. Что же человек написал дальше? Пожалуй, послушайте: «Вот и пришлось мне, глядя вечерами на звезды, а днем на солнце, вспоминать то, что было когда-то. Но только вспоминать, а не любоваться воочию». То есть он жалеет, что не увидел прежней нищеты, не нашел лиловых лаптей, не встретил золотушных и голодных детишек, как это было в полесских деревнях 62 года назад. Потому-то гостю нечем было любоваться.

Не верится, что человек, любящий Родину, способен на такую фальшь. Но в газете написано так.

Он, конечно, помнит, как его родители и односельчане в давнее время перебивались с хлеба на квас, а зачастую даже хлеба не имели.

Он это вспоминал, когда в колхозных деревнях его обильно угощали. Но написал совсем не то, что думал: «Родные возили или же водили из деревни в деревню и по очереди угощали. Больше всего предлагали водку, которую теперь в Полесье пьют не рюмками, а стаканами...» Получается, что гостя только поили и не предлагали ему поесть. Уж не запрещена ли закуска теми же «декретами»?

Гость не только иронизирует, но и поспевает над хлебосольными племянниками и братьями. «Хлеба, — пишет он, — теперь полесские крестьяне не пекут, не

пролетаризируют страну. Пролетариат увеличивается, а крестьянство уменьшается».

И таков весь рассказ — ни логики, ни смысла. Вот, например, написано, что колхозники покупают одежду и хлеб, имеют домашний скот, не платят налогов, выращивают на приусадебных участках картофель и овощи, и тут же говорится: «беда только, что одним воздухом, хотя бы и чистым, человек жить не может». Марксисты, выходит, отобрали у крестьян все, кроме воздуха. Вот жалоба на то, будто «приезжий не может идти, куда он хочет, а должен жить там,

но, не обошлось дело без фашистов.

Особенно возмутило Николая Михайловича утверждение Качулы о том, будто электричество есть лишь в некоторых деревнях, а где его нет, там жизнь крестьян ничем не отличается от до-революционной.

— Лжец он! Электричество есть во всех деревнях, а на хуторе, где он жил у брата — действительно нет. И не будет, потому что хутор снесут, хутора колхозники ликвидировали. Что он еще там сочинил? Что мы оторваны от всего мира, что нам мировые события неизвестны? А радио, а телевизоры,

сти беседу, оставались с раздвоенным чувством: возмущались клеветой, обижались на родича и вместе с тем не могли поверить, что все это он написал.

А Степан Качула пасквиль действительно не писал. Зная теперь об уровне его грамотности и учитывая знакомый стиль «Нового русского слова», можно с уверенностью сказать: иронические рассуждения о «декретах» и «марксистской доктрине пролетаризации», словечки типа «районный комиссар» и «хозяева России», пристрастие к живописанию отхожих мест, мух, грязи, соломы и самогона — все это является набором газетных штампов для шельмования жизни советских людей. Пасквиль принадлежит перу отъявленного врага нашей страны, который никогда не был в СССР и колхозной деревни в глаза не видел — он, например, верит глупой побасенке, десятилетиями кочующей по страницам буржуазной прессы, будто колхозники «пружинных кроватей не знают, спят на соломе». Что касается Степана Качулы, то было одно из двух: или с ним побеседовал новословский шелкопер и опубликовал пасквиль без его ведома или же Качула, вместо того, чтобы гнать взашей пакостника, дал ему согласие на публикацию любой клеветы. В последнем случае родственники американского гостя справедливо обижаются на подобное плату за гостеприимство.

Как бы там ни было, выступление «Нового русского слова» принесло определенную пользу. Сионисты еще раз показали себя как лжецы и клеветники, как лютые враги советского народа, которые в безудержном стремлении облить грязью нашу страну не считают ни с чем, даже со здравым смыслом. Во-вторых, крестьяне в Ивановском районе подержали в руках подлинный антисоветский пасквиль сионистов, убедились в его лживости, увидели собственными глазами пусть не все, но хотя бы часть лица «свободной», «независимой» и, простите, «правдивой» американской прессы. А это для разоблачения врагов — рядки, врагов сотрудничества советского и американского народов — несомненная польза.

Владимир БЕГУН.

Наперекор здравому смыслу

где рожь посеять. Хлеб покупают. Вот тебе и хлебоборы — хлеба своего не имеют! Ну, а если негде рожь посеять, то чем заняты поля? Если нет ржи, то откуда все-таки берется хлеб в магазинах? Полная неувязка со здравым смыслом!

Всем недоволен заезжий американец — тем, что не увидел прежней нищеты, что хлеб покупают, а не пекут... И тем также, что колхозники одеты не в убогие льняные свитки, а носят современную добротную одежду. «Одежду тоже покупают, — сокрушается он. — Лен стал принадлежностью государства. Его можно сеять на колхозных полях, но не на приусадебных участках... Не прядут больше женщины, не ткнут и не шьют сорочек».

Ах, эти жестокие «декреты»! Крестьяне сбросили со своих плеч ветхие рубища, женщины избавились от прялок — как это для американца тяжело и плохо! В Америке тоже не прядут льна, не плетут лаптей и не ходят в посконном, но это уже хорошо. В Америке фермеров мало, а горожан много — это великолепно, это признак прогресса, если же в Советском Союзе количество сельских жителей уменьшается, а городских — возрастает, то это — зло. «Я думал, — читаем мы, — не веря глазам своим, — что моя деревня за это время значительно увеличилась. Увы, она стала меньше, чем была. Марксисты, как видно, остаются верными своей доктри-

где начальство велит», а ниже признание, что он ездил и ходил, куда хотел.

Все это потому, что лжец не может связать концы с концами...

И ВОТ я иду по следам Степана Качулы — гостя из Чикаго. Посещаю его племянницу Анастасию Шалота в городском поселке Иваново. Читаю ей «путевые впечатления» дяди под заголовком «Спустя 62 года». Женщина удивляется и говорит:

— Не может быть! Это клеветническая статья, в ней написана неправда. Такую чепуху дядя выдумать не мог. Он тут всем был доволен, все ему понравилось. Не станет же он здесь говорить одно, а там — другое.

В деревне Верхустье встречаю Николая Кравчука, у которого также гостил Степан Качула. Снова читаю «статью» от первой до последней строки. Вижу не меньшее удивление.

— Вот, посмотрите, — достает Николай Михайлович конверты с американскими марками. — Видите, какой у него почерк? У него ведь руки искалечены, он почти слепой. Сильно сомневаюсь я, чтобы малограмотный Качула этими своими руками нацарапал клевету про нашу жизнь. «Крестьяне не интересуются колхозами... Как же это так? Мы только в колхозах и увидели настоящую жизнь, а он — «не интересуется». Мне обидно, что вышла такая статья. Тут, вид-

газеты? А клубы и библиотеки? Мы все знаем, что делается у них в Америке: и как людей убивают, и как шпионят за всем миром. Постыдился бы нас учить...

Чтение пасквиля состоялось и в деревне Гневчицы. Сдержанный и спокойный Степан Седун на своем украинском наречии сказал несколько выразительных слов:

— Так це ж неправда. Вин лже. И не стыдно?..

И Степан Степанович, и его жена Прасковья Сильвестровна, и заглянувший в это время к ним конюх Николай Кузьминчук посмеялись над тем, что в газете написано про мух и насекомых — их, мол, в деревне целые тучи, сеток на окнах нет, потому власть плохая...

— Скажите, — спрашивали, — а у них газеты вот так про нашу жизнь всегда пишут? А что это за газета? Бродя, русская...

— Да, вроде, русская, — отвечал им я. — А фактически сионистская — «Новое русское слово». Кравчук не ошибся, когда предположил, что «дело не обошлось без фашистов».

Крестьяне ахали и кивали головами. Это ж, мол, надо!.. Это, выходит, те самые, что хулиганят в Нью-Йорке... Как их — «защитники евреев»? И с такими связался Степан? Вот ведь какой позор... Ей-богу, стыдно будет, если узнают в деревне...

И все, с кем пришлось ве-

THE 25th Congress of the Communist Party of the Soviet Union took place from February 24 to March 5, 1976.

The Report by Comrade L. I. Brezhnev contains an all-embracing analysis of the results of our country's economic, social and political development, the contemporary world situation and the Party's political organizing, ideological and educational work. It has advanced a majestic programme for further building communism in the USSR and has set out the main directions in the CPSU's domestic and foreign policy. This is a tremendously important document which creatively develops Marxist-Leninist theory and arms Communists and all working people with a profound understanding of the prospects for social development.

Congress delegates, the entire Party and the people have enthusiastically welcomed the CPSU Central Committee's Report.

The 9th Five-Year Plan has been the best in the country's history for the absolute increases in industrial output and capital investments, and for state allocations to implement measures raising the people's well-being.

The Party's supreme goal is to achieve a steady growth in the people's well-being. Its economic strategy leading to this goal involves the dynamic and well-balanced development of social production, raising its effectiveness, the acceleration of scientific and technological progress, the growth of labour productivity and an all-round improvement in the quality of work throughout the national economy. All this is expressed as the main task of the 10th Five-Year Plan. At the same time, the primary targets for the country's long-term economic development, to 1990, are being drawn up.

A broad-scale social programme providing for factory and office workers' wages to go up by 16-18 per cent, for incomes of collective farmers from the collective farms' socialized economy to rise by 24-27 per cent, and for payments and benefits from the social consumption funds to increase by 28-30 per cent has been advanced for the 10th Five-Year Plan. Between 545-550,000,000 sq. m. of new housing will be built. Measures for further developing health services, public education and culture are to be taken.

EFFECTIVENESS is at the core of our entire economic strategy. The new five-year plan is a five-year plan of effectiveness and quality. But the Party has not set aside quantitative growth. It is planned to bring the 1980 national income up to 457,500 million roubles, i.e., to increase it by 96,000 million roubles. Industrial output will go up by nearly 197,000 million, to exceed 720,000 million roubles.

Increased labour productivity must account for approximately 90 per cent of industrial output growth and the

entire increase in agriculture and construction growth.

It was in this light that the shortcomings and the still unsolved problems in planning and economic management were commented on at the Congress. Certain production capacities were not put into operation or effectively used in the period scheduled. Introducing scientific and technological achievements into production still remains a bottleneck in certain industries.

The 10th Five-Year Plan, like all previous five-year plans, will be a programme for the development of all Republics, nations and nationalities that make up our great socialist Motherland.

The Congress determined the key questions of our present economic development. Priority among them is accelerating

principle of democratic centralism are strictly abided by. The 25th Congress summed up the Party's active work in this direction.

Our system's strength is in the consciousness of the people. And the Party is constantly concerned about developing communist consciousness, stimulating the preparedness, the will for and the ability to build communism. The Party begins from the premise that Marxism-Leninism is the only reliable foundation on which correct strategy and tactics can be elaborated and gives utmost attention to developing revolutionary theory. The 25th CPSU Congress evaluated the Party's theoretical activities following the 24th Congress, research into social sciences, and determined its more promising directions and problems.

UNDER THE BANNER OF LENIN TOWARDS COMMUNISM

scientific and technological progress. The Party moves from the premise that the scientific and technological revolution can only take a correct direction, in accord with the interests of man and society, under socialism. In its turn, the social revolution's ultimate aim—building a communist society—can be met only by accelerating the development of science and technology.

The Five-Year Plan sets the task of further transforming agricultural production qualitatively. Capital investments into agriculture will reach 172,000 million roubles, or 41,000 million more than in the last five-year plan. They will be concentrated in vital areas—mechanization, land reclamation and chemicalization of agriculture.

The Congress stressed that production had to be built up on an all-round basis, the quality of consumer goods raised, and retail trade and services for the working people improved.

THE objective trend, resulting from the entire course of social development under socialism, is that new forces are increasingly entering the Party. However, the Party isn't concerned with numerical growth alone, but admits to its ranks only those who have proved by deeds that they are joining the Party not for any privileges, but are willing to work devotedly for communism.

Concerted, active and purposeful work in all sections of the Party can proceed only if Leninist norms of Party life, and the principles of Party leadership, the

The Congress noted the outstanding achievements of literature and art in reflecting the builders of communism's heroic every-day life, the Soviet people's exploits in the Great Patriotic War, and in dealing with problems of morality and ethics. A Party-minded approach to literature and art demands that it be attentive to and help the artists in their creative endeavours, but that the approach be principled. The Party is opposed to oversimplification in this field, because real talent is rare and must be very carefully nourished and oriented.

The 25th CPSU Congress considered current questions of the development of Soviet society's political system, especially the activities of the Soviets, of further improving the socialist state of the entire people and democracy, and of strengthening legal foundations in our state and social life, including work on the draft for a new USSR Constitution. The Congress approved the Party's policy on strengthening the country's defence potential and its Armed Forces—the guardians of the Soviet people's peaceful labour and the bulwark of universal peace. The Party regards the trade unions, Komsomol and other public organizations as an inseparable part of the Soviet political system. It seeks to draw more and more working people into managing all society's affairs, to ensure that our state's democratic foundations are further developed and that the conditions for the all-round blossoming of the personality are built up.

THE Congress widely covered the world situation and the Party's international activities. It unanimously approved the fruitful work of the CPSU Central Committee, the Politbureau of the Central Committee and of Comrade L. I. Brezhnev in this field, and stressed that today the Soviet Union internationally was stronger than ever. Our people have now lived in peace for more than three decades. The positions of world socialism have become considerably stronger, it shows the world its inexhaustible creative forces and the fundamental advantages of the new social system over the capitalist system which is now going through an aggravating general crisis accompanied by growing unemployment and inflation and by increasing difficulties for the masses of people.

Based on the Leninist policy of peaceful coexistence among states with different social systems, the CPSU is successfully implementing the Peace Programme put forward by the 24th Party Congress. Detente has today become the leading trend in international relations.

The 25th Congress outlined the new international tasks facing the CPSU, the natural extension and development of the Peace Programme. This new programme is one of further struggle for peace, international cooperation, freedom and independence. In the future, too, the Soviet Union's foreign policy will be aimed at its implementation, in cooperation with the fraternal socialist countries and other peace-loving states. Soviet Communists, true to their revolutionary duty, are waging and will continue to wage a struggle for peace—the greatest prize for all peoples and an important condition for progress everywhere.

The CPSU and the Soviet people will continue to steadily follow the Leninist traditions of extending effective solidarity to their comrades-in-arms in the struggle for our great and noble common goals, and will always uphold proletarian internationalism—one of Marxism-Leninism's main principles. Soviet Communists regard safeguarding proletarian internationalism—this mighty and time-tested weapon of the Communist Parties and the entire working-class movement—as the prime duty of each and every Marxist-Leninist.

All the work of the 25th Congress went on in an atmosphere of monolithic Leninist ideological and political unity. The Party's collective wisdom, its creative style and its selfless loyalty to the people, to communist ideals were embodied in this work. The Congress delegates discussed, actively and in a businesslike, comradely atmosphere, the more important questions in our society's life, attentively and objectively analyzed its experience, and considered the tasks facing the Party.

(Pravda, March 8, 1976, abridged.)

NEWS FROM BYELORUSSIA

FOR THE FIRST TIME IN THE USSR

The collective of the Grodno Plant for the Manufacture of Agregate Parts for Motor Vehicles has begun a mass production of single-pipe pneumatic shock-absorbers with an air-cushion which are intended for motor-vehicles constructed at the Kama Automobile Plant. Such shock-absorbers have been manufactured in the Soviet Union for the first time.

DESIGNED IN MINSK

Byelorussian designers have turned over working drawings for the Muyakan settlement to be built in a few years in the taiga between Nizhneangarsk and Chara, for the Baikal-Amur railway builders. The architects had a difficult job—they had to design a settlement for 3,700 which was to be built on permafrost, in an earthquake zone where the air temperature can drop to -50°C. The main feature of the settlement is that it is compact. Muyakan's kindergartens and social centre are protected from the north-eastern winds by four groups of five-storey blocks of flats. The shops, club, library, cinema, cafe and services are

all under one roof—this is very important in winter. The settlement has a swimming pool, two gyms, a sauna bath and, of course, a large boarding school. The boarding school communicates with the sports centre. All the flats in the settlement will have electric cookers and running hot and cold water.

SWAMPS WILL BE TURNED INTO A GRANARY

In the basin of the Dnieper—Boug canal, construction has started of a major melioration system. The system is intended to prevent the flooding of large areas of land which, during the high-water season, turn into endless lakes. A new network of canals and roads will be laid and a ten-metres high dam will rise over the area. A new water-reservoir will be formed which will cover an area of 70 hectares. Locks and pumping stations will maintain the level of water in the soil and above it, as well as the irrigation of the fields, cultivated meadows and pastures. The change-over from selective draining of separate plots to the melioration of large areas of land creates a possibility of finding complex-based solutions to the problem of adequate exploi-

tation of water and soil resources and to the construction of new state farms.

THE GRANITE OF POLESSYE

More than 600 thousand cubic metres of granite has already been delivered to builders from the quarry which is under construction near Mikashevichi (the Brest Region) and which will eventually be the largest in the Soviet Union.

Large deposits of granite have been kept hidden by nature at comparatively low depth among the forests and marshes of Polesse. The prospected deposits here constitute almost 150 million cubic metres of granite.

Bearing in mind the increasing demand for broken granite that exists in the building industry, the miners of Polesse have developed an original scheme of excavation work: after explosions the granite extracted by excavators is delivered to mobile crushing and sorting machines for processing. With the achievement of the full operational capacity of both the quarry and the crushing and sorting plant, more than six million cubic metres of broken granite will be produced here annually.

The Sozh. Spring is coming.

Photo by M. MINKOVICH.

«СВОБОДА», КАК ОНА ЕСТЬ

Журналист Юрий МАРИН, несколько лет проработавший на радиостанции «Свобода» и вернувшийся в Советский Союз, рассказывает о закулисной деятельности этой фабрики лжи.

— Юрий Михайлович, читателям будет, вероятно, интересно узнать некоторые подробности вашей биографии, и в частности, каким образом вы очутились на Западе?

— Я родился в Иркутске в 1929 году. В 1947-м окончил среднюю школу, затем Педагогический институт иностранных языков. Работал в газете, в Комитете по телевидению и радиовещанию. Был членом Союза журналистов. С 1957 по 1966 год служил в Советской Армии, имел звание капитана... Мне думается, что вряд ли стоит занимать внимание читателей другими подробностями биографии. Скажу лишь, что мое появление на Западе было расценено американской разведкой и службой безопасности радиостанции «Свобода» как бегство из Советского Союза... Но я, как видите, вновь на родной земле и вот беседую с вами. Могу добавить, что я еще не закончил своей работы по разоблачению деятельности центров идеологических диверсий против Советского Союза и других социалистических стран. Много еще впереди...

— Вы уже упоминали о том, что на «Свободе» оказались, так сказать, не уличные, а работали до этого в одном из американских институтов с очень длинным названием...

— Да. Учреждение это называлось действительно длинно: «Институт армии США по повышению специализации в изучении России и стран Восточной Европы». Я там преподавал...

— Преподавали? И какие дисциплины? Кстати, любопытно было бы узнать, что за студенты обучались в этом институте?

— Курс, который я читал, назывался «Советское общество». Студенты? Все они, в общем-то, давно перешагнули студенческий возраст. Одни имели воинские звания — капитаны, майоры, другие — дипломатические ранги, не очень высокие, но вполне достаточные для того, чтобы занимать соответствующие места в посольствах социалистических государств. Их интерес к этим странам был весьма специфическим. Просто любознательных людей в этом «богоугодном» заведении, как вы сами понимаете, не существовало...

— Так что же это были за слушатели?

— Офицеры американской военной разведки, сотрудники специальных служб, дипломаты или же люди, называвшие себя дипломатами...

— На каком же языке вы читали свой курс?

— На русском, естественно. Все слушатели до этого окончили высшие или специальные учебные заведения США и уже в достаточной степени владели русским языком. На банкетах и прочих сборищах они вместе с преподавателями пели «Полюшко-поле», «Калинку»... Их интерес к Советскому Союзу, а на моем потоке занимались будущие специалисты по России, спектался, конечно, не желанием узнать, как советские люди борются за мир, а кругом вопросов, имеющих самое непосредственное отношение к возможности ведения разведывательной работы в нашей стране. Контингент преподавателей в институте комплектовался в основном из лиц, изменивших Родине, или военных преступников, сотрудничавших с гитлеровцами во время Великой Отечественной войны, короче говоря, из «подходящих» людей, которые бы-

ли завербованы американской разведкой. Причем, чем мерзостнее была биография у предателя, тем больше ему доверяли в институте и тем более высокий пост он занимал.

Вот, в частности, кафедру истории СССР и поныне возглавляет Авторханов-Кунта, чеченец по национальности. В самом начале войны он дезертировал из Советской Армии и на оккупированной фашистами территории сразу же начал издавать гнусную газетенку, в качестве эпитета к которой были начертаны такие слова: «Аллах над нами, Гитлер рядом с нами». Потом он служил в гитлеровской контрразведке, выдавал гестапо советских подпольщиков, коммунистов, комсомольцев, активистов. Еще один персонаж — преподаватель военного дела в институте — Артемьев. Перешел на сторону гитлеровцев во время Великой Отечественной войны, потом вступил в армию предателя Власова. После окончания войны спрятался от возмездия под крылышком американской разведки и превратился в педагога. Изящную словесность в этом заведении преподавала совсем уж удивительная личность — некая В. Паунович, дама, не имеющая сама не только высшего, но и, по всей видимости, даже среднего образования. Низкая общая культура и косноязычие «младшего преподавателя» вызывали недоумение не только у других «педагогов», но даже у слушателей. Но Паунович пришлась по сердцу начальству. Активный член анти-советской организации НТС (народно-трудовой союз), распространитель ее печатного органа — журнала «Посев», она не вызвала ни у кого сомнений в своей «политической благонадежности».

— Помнится, один из «слушателей» и рекомендовал вас для работы на радиостанции «Свобода»?

— Не совсем так. Рекомендовал меня д-р Билл Вест, он же Эдвардс, довольно влиятельная фигура в кругах американских разведывательных служб. А непосредственно принимал на работу Джон Лодейзен, один из моих «студентов», который был выдворен из Советского Союза за деятельность, не совместимую с дипломатическим статусом, а позднее стал менеджером русской редакции на «Свободе». Так что «студенты» меня не забывали... Тесные контакты радиостанции с «институтом» продолжались и по сей день.

— «Свобода» и «Свободная Европа» — две «сестры» по идеологическим диверсиям. Что вы можете сказать об их взаимоотношениях?

— Они действительно сестры, и даже не двоюродные, а родные, ибо существуют за счет одного и того же «родителя». Я имею в виду деньги, поступающие из фондов ЦРУ. Сие — не секрет. Но этим, естественно, не ограничивается их родство. Обе радиостанции услужливо снабжают друг друга информацией. До того, как они «съехались», между ними была налажена непрерывно действующая телетайпная связь. Я, конечно, больше в курсе дел «Свободы», поскольку именно там проработал длительное время...

— Следовательно, Юрий Михайлович, «Свободная Европа» и «Свобода» хлеб друг у друга не отбивают?

— Нет, не отбивают. Каждая из них вещает на свою, так сказать, географическую зону. Разногласия существуют в основном этакого шкурниче-

ского характера. Сотрудники каждой из двух радиостанций считают, что их обеспечивают хуже. В частности, работники «Свободы» утверждают, что у них и зарплата ниже, чем на «Свободной Европе», и субсидии на квартплату не те... Правда, высказывать недовольство в открытую сотрудники радиостанций неамериканского происхождения опасаются. Служба безопасности внимательно следит за настроением своих подопечных...

— Как к вам отнеслась служба безопасности?

— Более или менее спокойно. У тогдашнего начальника службы Джеймса Гриффина моя кандидатура не вызвала подозрений. Предшествующая работа в столь засекреченном американском учреждении, как «Институт армии США», солидность рекомендовавших меня лиц... Не всякий приходил с таким багажом на «Свободу»... И все же мне пришлось пройти еще одно дополнительное испытание у моего первого непосредственного шефа. Леонид Михайлович Савемарк, русский эмигрант из Швеции, был в то время менеджером, то бишь руководителем главной редакции последней известий «Свободы». Внешне он — само олицетворение учтивости и предупредительности. Впоследствии один из сотрудников редакции в частной беседе дал, пожалуй, самую краткую и самую точную характеристику этого человека. «Никто», — сказал он, — не жал мне руку так горячо и никто не сделал мне больше подлостей, чем этот провокатор Савемарк». Он действительно был изощренным провокатором, теснейшим образом связанным со службой безопасности.

— А где сейчас этот Савемарк?

— Трудится в качестве собственного корреспондента «Свободы» в Вашингтоне под именем Леонида Михайлова... Но я не все сказал о службе безопасности. Возглавляет ее обязательно американец. Два его заместителя — тоже американцы. Все они, конечно, связаны самым теснейшим образом с ЦРУ. Рядовые сотрудники службы, или «полицей», как их за глаза называют, завербованы в основном из предателей Родины, гитлеровских пособников, тех, чьи биографии запятаны кровью расстрелянных и замученных во время войны советских людей. Они особенно ревностно несут свою службу. Наступает старость, а на «Свободе» пенсию за красивые глаза не получишь. Поэтому слезка за сотрудниками радиостанции ведется тотальная — и на работе, и вне работы.

— Служба безопасности занимается только «внутренними» делами или используется и для других акций по заданиям ЦРУ? Я имею в виду провокации против советских граждан, выезжающих за рубеж, против работников советских учреждений и представительств за границей.

— Она занимается, в общем-то, внутренними делами. То, о чем вы спрашиваете, то есть «деликатные» дела, связанные с чисто шпионской работой, сконцентрированы, в частности, в руках «бюро мистера Ралиса», находящегося в Париже.

Однажды в задушевном разговоре за чашкой кофе один из руководящих сотрудников «Свободы», который имел амурные дела с личным секретарем Ралиса — Нинель Костомаровой, дочерью эмигранта из России, рассказал мне некоторые любопытные детали об этом сотруднике ЦРУ и его «бюро». Ралис (настоящая его фамилия Марк Израэл; родился в России в семье меньшевика и в двадцатых годах был вывезен родителями за границу), чтобы скрыть от окружающих свою принадлежность к разведке, выдает себя за профессора социологии и философии. Для сбора шпионской информации об СССР он использует сионистские организации во Франции, белоземгрантов (особенно участников НТС), некоторых отщепенцев, выехавших из СССР в последние

годы за границу, а также отдельные французские граждане. Так, например, Ралис неоднократно направлял с «особыми заданиями» в Советский Союз профессора русского языка и литературы Сорбоннского университета Жан-Пьера Бонамура. С Ралисом сотрудничают профессор русского языка того же университета Вейдле, корреспондент французской газеты «Монд» Мишель Татю, который в свое время был аккредитован в Москве. Кстати, ныне Татю считается ведущим «советологом» среди местных деятелей в области идеологических диверсий против социалистических стран. Активными помощниками Ралиса являются также сын белоземгранта Кирилл Ельчанинов и переметнувшийся на Запад бывший советский гражданин Михаил Геллер, который активно выступает на страницах журнала реакционной польской эмиграции «Культура» с грязными антисоветскими пасквилями. Нет необходимости, видимо, дальше продолжать этот список. Подрывная деятельность «бюро Ралиса» против Советского Союза очевидна. Я неоднократно задумывался над тем, почему французское правительство, сумевшее порвать с военным блоком НАТО, не может вышвырнуть за пределы страны это гнездо шпионажа.

Мистер Ралис довольно часто посещает «Свободу», где пользуется очень большим влиянием, для обмена информацией и для секретных консультаций с руководством радиостанции. Но я еще раз подчеркиваю, что начальство Макса Ралиса находится не в Мюнхене, а в Вашингтоне, вернее, в Лэнгли...

Агенты Ралиса и других американских специальных служб выискивают для работы на «Свободе», в ее филиалах во Франции, Англии, Италии, в комитете радио «Свобода» и «Свободная Европа» в США наиболее неустойчивых людей. Алкоголики, корыстолюбцы, жулики, скрытые шизофреники — вот наиболее подходящие для них кандидатуры. На моей памяти, произошел случай с бежавшим из СССР матросом Чалым. Предоставив этому законченному пьянице «политическое убежище», заокеанские «благодетели» направили его в качестве «гостя» в «Институт армии США», о котором мы уже говорили. С хвальной статьей о нем выступил махровый антисоветский журнал «Посев». Но кончилось все это для ЦРУ довольно печально: Чалый ограбил и убил американского таксиста. Его приговорили к пожизненному заключению. В сети Ралиса попадают и простачки вроде врача-стоматолога Галины Журбы. Она тоже выбрала «свободу» и в прямом, и в переносном смысле. То есть бежала на Запад и оказалась на радиостанции «Свобода». Но ее диплом о высшем образовании ни на кого не произвел должного впечатления. Так что пришлось Журбе довольствоваться на радиостанции должностью курьера, разносить бумажки. Что же, вздыхает, переживает, сожалеет о содеянном.

Появились на «Свободе» и «свежие кадры». Это в большинстве своем лица, выезжающие в Израиль. Но некоторые из них так и не добираются до «земли обетованной». Их перехватывают вербовщики, представители американских специальных служб. Конечно, не всех, а тех, кто подходит по своим «данным». Что это за данные?

Ярый антисоветизм, беспринципность, умение ловко сочинять клеветнические описки на Советский Союз и, наконец, хорошие голосовые связки. Вот, скажем, одно из таких приобретений «Свободы» — Юлий Панич, бывший актер. Он типичный антисоветчик, человек, ненавидящий все русское. Мне Панич заявил, например, что он не «может слушать русской речи, потому что она ему противна». А его устроили «режиссером» передач на русском языке. Ничего не поделаешь, деньги платят не за эмоции...

Следует отметить, что американское руководство «Свободы» весьма обеспокоено «еврейским вопросом» на радиостанции. Сами понимаете, создается весьма щекотливое положение, когда рядом с бывшими пособниками гестаповцев начали работать люди еврейской национальности, которых они убивали как нацистские каратели. Службе безопасности приходится улаживать конфликты и такого рода...

— Известно, что основную информацию об СССР «специальность» с радио «Свобода» получают из советской печати, preparando ее, конечно, в нужном для них, вернее, клеветническом ракурсе. А не знаете ли вы о других способах добывания сведений о нашей стране?

— Я уже говорил, что часть информации об СССР агенты радиостанции пытаются получить непосредственно в общении с советскими гражданами, выезжающими в капиталистические страны. Сейчас наиболее «продуктивными» источниками такой информации являются лица еврейской национальности, выезжающие из Советского Союза. Кроме этого, я могу бы добавить, что радиостанция пытается добывать информацию через своих сотрудников, имеющих знакомых и родственников в Советском Союзе, используя телефонную связь. Мне, например, известно, что работник «Свободы» Владимир Тельников очень активно действовал в этом направлении. Получая от своих связей телефонную информацию, он направлял ее на «Свободу», где она подвергалась соответствующей обработке. Для сбора информации об СССР радиостанция активно использует некоторых иностранных туристов, посещающих нашу страну, которые после возвращения опрашивают в филиалах «Свободы» в Лондоне, Риме, Стокгольме и т. д. Мне известно также, что поездки эмиссаров радиостанции, направляемых в СССР под видом туристов, совершаются на деньги «Свободы». Хотел бы еще раз подчеркнуть, что любая информация о Советском Союзе обрабатывается таким образом, чтобы вернуться на радиоволнах в СССР в искаженном, сугубо тенденциозном виде.

— Что вы можете сказать об отношении общественности Федеративной Республики Германии к деятельности мюнхенских радиостанций?

— Я считаю, что мнение западногерманской общественности в отношении этих радиостанций хорошо выражено в известных заявлениях двух государственных деятелей ФРГ — бывшего канцлера Вилли Брандта и депутата бундестага Ханзена. Касаясь деятельности радиостанций «Свобода» и «Свободная Европа» с территории ФРГ, канцлер Вилли Брандт еще в 1971 году сказал: «Это абсурд, что спустя 25 лет после окончания войны иностранные радиостанции еще ведут с территории Федеративной республики пропаганду против третьих стран». Столь же красноречиво высказывание и депутата бундестага от социал-демократической партии Карла Гейнца Ханзена: «Вся демократическая общественность страны поддерживает требования восьми социал-демократических парламентариев положить конец деятельности американских радиостанций и настаивает, чтобы «Свободная Европа» и «Свобода», являющиеся пережитками «холодной войны», были устранены».

— Юрий Михайлович, являет ли, по вашему мнению, деятельность радиостанции «Свобода», так же как и «Свободная Европа», вмешательством во внутренние дела Советского Союза и других социалистических государств?

— Да, безусловно. Более того, эта деятельность противоречит требованиям норм международного права и политической морали, которые записаны, в частности, в одном из разделов Заключительного акта Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе. Международная разрядка, дух Хельсинки просто несовместимы с грязной подрывной работой «Свободной Европы» и «Свободы».

Леонид КОЛОСОВ.

Гродзенскі абласны драматычны тэатр. Тут нядаўна адбылася прэм'ера спектакля «Тэмп—1929». Гэта музичнае прадстаўленне сцэнічнай кампазіцыі М. Захарова па матывах твораў паўрэата Ленінскай прэміі М. Пагодзіна расказвае аб цяжкіх днях, аб радасці працоўных перамог будаўнікоў першай пяцігодкі.
НА ЗДЫМКАХ: Гродзенскі тэатр; сцэна са спектакля.

НА ПАРЫЖСКИМ Манмартры даўгавалосы і барадаты маскак — напалову манах, напалову хіпі — устане вам насустрач з-пад сцяны ці дрэва, дзе ён хаваўся ў засеці ад паўдзённага сонца, і па вашай просьбе ў дабротным класічным стылі, без усялякіх мадэрнісцкіх штукарстваў за дзесяць-пятнаццаць мінут намалюе алоўкам ці вугалем ваш партрэт. На грошы глянэ раўнадушна, таксама, як хвіліну назад глядзеў на вас, выхопліваючы быстрым позіркам характэрныя рысы вашага твару. Ні слова, ні паўслова, ні «дзякуй», ні «калі ласка» не скажа, ды і ад вас чакаецца не стане. Паціху пасунецца на ранейшае месца, у засень, сядзе там у чаканні наступнага «паклонніка» жыванісу.

Гэта Парыж, гэта Лондан, гэта Нью-Йорк, гэта Токіо... Гэта каларыт. Цікавы, экзатычны. «Шэдэўры» розных памераў і вартасцей проста на асфальце. Тысячы ног снуюць па іх туды-сюды, па нейкім сілуэце, па блакітнай бухце і белай яхце, і проста па пуцяцэ, акаймаванай маляўніча і багата выпісанай рамай. Тысячы ног, тысячы вачэй, тысячы турыстаў, мільёнаў разявак, воддаль — ліцэйскі на ўсякі выпадак. «Та-а-ак, — сказаў адзін мой знаёмы, вярнуўшыся з замежнай паездкі і пераказваючы гэты абразок з жыцця «вечна маладога» Парыжа. — У гэтым ёсць нешта такое...» Ён цокнуў языком, такое азначала, мусіць, захапленне. «У нас такога не ўбачыш. Не...» — і ён з жалем пакрыўчы галавой.

І сапраўды, падумаў я, а не пабачыш жа ў нас такога. Не намалююць твайго партрэта ні на Неўскім у Ленінградзе, ні на Арбаце ў Маскве, ні ў Мінску, ні ў Гродна — не намалююць! Уявіце сабе цэлае «лежбішча» мастакоў пад плагат дзе-небудзь на Нямізе! Цяжка? Амаль што немагчыма. Яшчэ раней я заўважыў, як прахожыя звяртаюць увагу на чалавека з эцюдыкам, спыняюцца ў яго за спіной, падоўгу моўчкі стаяць, цікуюць, раптам нехта ціхенька ахне: толькі што вокны дома на малюнку былі падобны на пустыя вачніцы, адзін нечаканы дотык пэндзля — і яны зацэпліліся барвовым летнім захадам сонца, адлюстраваным у шыбах...

Мікалай Аўчыннікаў стаў мастаком не адразу. Сын рабочага з маленькага правінцыяльнага гарадка, ён ведаць не ведаў, што калі-небудзь возьмецца за пэндзаль ці аловак. У 1919 годзе не стала бацькоў, і чатырнаццацігадовы Мікола вымуша-

ны быў карміць сябе сам. Маляваць пачаў неспадзеўкі — трапіў неяк пад рукі аркуш паперы, і ён агрызкам алоўка намалюваў старога Антосю, у якога працаваў падмайстрам. Дзядзька Антось не пакрыўдзіўся дасціпнаму малюнку — яны доўга смяяліся разам. «Малой-малой, — паспагадаў Антось, — мо што і намалюеш...»

Гэтая людская спагада потым усё жыццё дапамагала Міколу верыць у правільнасць абранай мэты. Нават у арміі суровы і педантычны старшыня роты нічога не меў супраць Мікалавых заняткаў маляваннем. Часта гартаў яго сшыткі, скупа ўсміхаўся

У адкрытым усім вятрам бліндажы ці ў пракуранай зямлянцы маляваў гэтыя карціны Мікалай Аўчыннікаў. І хаця не было ў яго тагачаснай творчасці вялікага мастацкага адкрыцця, малюнкі падабаліся яго таварышам.

Адразу пасля вайны Мікалай Аўчыннікаў пасяліўся ў Брэсце, дзе жыў і па сённяшні дзень. Ён застаўся верным знойдзенаму з такой цяжкасцю шляху мастака, хаця і не набыў гучнага імя і вялікай славы. Але людская спагада, цікавасць да яго творчасці, шчырасць і ўвага людзей заўсёды акружалі яго ў жыцці, і гэта ў вялікай ме-

моннага колеру рэчку, зялёнае сонца, а побач — амаль што сталую работу васьмікласніка са Светлагорска. Іншы раз нават здзівіўся: сапраўды, у светлую мясячную ноч спакойная роўнядзь Пцічы і мне адсвечвала лімонным колерам, а вось такой я бачыў зімой бярозу, прахукаўшы «акенца» ў расквечанай марозам шыбе, і менавіта такія стары, крутабокія і сіметрычныя, як яйка, вяршыцы па загуменні наш сусед. Здзівіўся і пазайздросціў гэтаму цыбатаму сямікласніку, які на паўгалавы ўзвышаецца над сваім татам.

Сотні гурткоў і студый выйўленчага мастацтва для дзятвы існуе ў нашай рэспубліцы. Бацькам гэта не каштуе ніводнай капейкі — усе яны знаходзяцца на ўтрыманні дзяржавы. І адсюль, з гурткоў і студый, пачынаюцца тысячы творчых сцяжынак. Не ўсе са студыйцаў, стануць мастакамі ці скульптарамі — некага заманіць да сябе чароўны свет матэматыкі, дзе касмічныя лічбы, дзіва абстрактны і вядома... камп'ютэры, нехта захоча будаваць масты ці рабіць людзям самым модным і прыгожым прычоскі, але ў кожнага ў душы будзе жыць прага і любоў да вялікага мастацтва. У проігрышы не застаецца нішто — ні хлопчык, які пяць, а мо больш год дзень пры дні наведваў студыю, ні тым болей дзяржава, што давала грошы, каб ён мог «пэцкаць» паперу, слухаць настаўніка і бачыць рэкі лімоннага колеру. Таму што гэты хлопчык, калі стане інжынерам, то пабудуе мост прыгажэйшы і лепшы, чым той, хто дрэва бачыць толькі дрэвам, а ваду — вадой.

Ну, а талент? А талент будзе жыць. Бо хіба можна аддаць перавагу мілагучнаму салаю перад шэрай зязюляй, без кукавання якой шматгалосая песня зямлі пацерпіць у сваёй паліфанічнасці, страціць нейкае ледзь прыкметнае адценне, і з-за свайго непаўнаты не будзе адлюстроўваць сапраўдных суадносін у прыродзе. І пошчак салаўя, і шпачыныя пералівы, і кукаванне шэрай зязюлі — песні па-свойму прывабныя, а таму патрэбны нам у аднолькавай меры. Толькі ў параўнанні мы адчуваем іх асаблівасць і непаўторнасць...

Нешта падобнае можна сказаць і пра мастакоў. Народныя патрэбы розныя, каб на фоне больш сціплых яшчэ мацней ззяў талент яркі і самабытны. І работам іх заўсёды знойдзецца месца ў выставачных залах, палацах, клубах — толькі не на тратуары.

Алесь ГАЎРОН.

ПРАВА НА ЎЛАСНЫ ГОЛАС

ў вусы — ну-ну, паглядзім...

Толькі ў 1937 годзе знайшоў Мікола сабе заняткаў па душы. Стаў працаваць мастаком-афарміцелем у арцелі «Культура». Але сапраўднай творчасцю тут і не пахла: шыльды, плакаты — такую прадукцыю давала арцель. І Аўчыннікаў падаецца ў навуку. Ён становіцца слухачом завочных курсаў выйўленчага мастацтва пры Усеаюзным ДOME народнай творчасці ў Маскве. У 1940 годзе ўпершыню прымае ўдзел у выстаўцы.

У снежні мінулага года, будучы ў Брэсце, я трапіў на персанальную выстаўку члена Саюза мастакоў СССР Мікалая Аўчыннікава, якая аказалася юбілейнай — з выпадку 35-годдзя творчай дзейнасці. Выстаўка была невялікая, яна ўмяшчала каля сотні работ рознага часу — усё тое, што засталася ў аўтара ў асабістай калекцыі. Астатнія творы Аўчыннікава набыты Мастацкім фондам БССР, музеямі і іншымі культурнымі ўстановамі рэспублікі.

На гэтай выстаўцы адразу кінуліся ў вочы дванаццаць работ, пазначаных гадамі вайны. Было ў іх нешта такое, што гаварыла аб суровым часе іх стварэння і аб іх аўтары. Усе дванаццаць малюнкаў выкананы тушшу на аднолькавых аркушах паперы фарматам 21×30 — ярка раз памерам з вучнёўскі альбом для малявання. Героі гэтых твораў — паплетнікі Аўчыннікава па зброі. У карцін будзённыя праязныя назвы — «Пісьмо родным», «У зямлянцы».

ры абумовіла яго аптымізм і веру ў патрэбнасць свайёй справы.

Мастаку Мікалаю Аўчыннікаву не давялося ў штурхатні за славай і грашыма вырабляць на палотнах авангардысцкія штукарствы, каб хоць неяк вылучыцца з вялікай колькасці мастакоў, жыццё не прымусіла яго, як калегу з Нью-Йорка ці Парыжа, выштурхнутага больш лоўкім «сабратам» па пэндзлю на тратуар, маляваць партрэты выпадковых прахожых ці турыстаў. Таму што грамадства, у якім ён жыў, ставіць найпершай мэтай выхаванне ўсебакова развітай асобы. Талент, якім бы ён ні быў — самым найсціплым ці геніяльным — атрымае падтрымку з боку грамадства.

***

Звычайна ў выставачнай зале Саюза мастакоў БССР у дзень вернісажу ўсе віншуюць аўтара, паціскаюць яму руку, гавораць пышныя і квяцістыя словы, жадаюць плёну і здароўя — наогул, аўтар адчувае сябе імянінікам. На адкрыцці ж гэтай выстаўкі такіх «імянінікаў» набралася мо болей як два дзсяткі. Яны тоўпіліся ў кутку залы, перашэптваліся, паціху хіхікалі, шычкалі адзін аднаго, некаторыя старанна прыгладжвалі непаслухмяныя чубы і віхры — для «імянінікаў» яны паводзілі сябе не зусім салідна. Але натуральна, таму што аўтарам было каму сем, каму дзесяць, каму трынаццаць год...

Выстаўка дзіцячай творчасці. Тут убачыш і недарэчныя касабокія будынкы, лі-

фічны ансамбль «Дзвінскія зоры» Полацкага нафтапрацоўнага завода.

Галоўны камітэт ВДНГ СССР узнагародзіў калектыв дэпламам III ступені, а яго кіраўніка А. Серага — бронзавым медалём.

КАЛЕКТЫЎ Гомельскага парка культуры і адпачынку прызнаны пераможцам і ўдастоены дыплама лаўрэата з ліку 1200 паркаў краіны, якія

ўдзельнічалі ва ўсеаюзным аглядзе «Паркі дзевятай пяцігодкі». Агляд працягваўся больш як два гады.

ДЗЯРЖАЎНЫ рускі драматычны тэатр БССР імя М. Горкага заключыў дагавор з Палацам культуры Беларусі аўтазавода аб правядзенні тэатральных серад. Стваральнікі вядомых БелАЗаў убачаць лепшыя спектаклі, пазнаёмяцца з планами калектыву.

НАРОДНАМУ ансамблю танца «Колас» Віцебскага раёна Палаца культуры споўнілася дваццаць пяць гадоў. Першым у рэспубліцы ён удастоены звання народнага. Калектыв — прызёр раду фестываляў. Гасцольныя маршруты «Коласа» пралялі праз многія гарады і вёскі краіны, ён пабываў у Польскай Народнай Рэспубліцы.

ФРАНТАВЫ ПАДАРУНАК КУПАЛАЎЦАЎ

У час вайны Першы Беларускі драматычны тэатр працаваў у Томску. Артысты давалі спектаклі непасрэдна ў будынку тэатра і вельмі часта выезджалі на фабрыкі і заводы, у калгасы і саўгасы, выступалі ў шпітальных перад раненымі воінамі, а таксама ў маршавых падраздзяленнях перад байцамі, якія накіроўваліся на фронт.

Больш таго, майстры сцэны вырашылі працаваць і ў выхадныя дні, калі не былі заняты ў асноўных спектаклях. Усе грошы, заробленыя на такіх спектаклях, адлічвалі ў фонд абароны. Калі калектыв тэатра даведаўся аб выдатным пачыне саратаўскага калгасніка Ферапонта Галаватага, які на свае ўласныя грашовыя зберажэнні пабудоваў баявы самалёт і падарыў яго Чырвонай Арміі, яны вырашылі паследаваць яго прыкладу. Прайшло няшмат часу, і купалаўцы зрабілі свой першы ўзнос у банк. Ён склаў 130 000 рублёў. Сюды ўвайшлі і асабістыя зберажэнні артыстаў. Праз некаторы час яны ўнеслі яшчэ 72 000 рублёў. Пасля гэтага калектыв звярнуўся з просьбай пабудоваць на гэтыя грошы самалёт. Іх заказ быў прыняты. Хутка новенькі ЯК-9 прылятаў на ваенным аэрадроме.

З таго часу прайшло 32 гады. І вось нядаўна купалаўцы сталі сведкамі радаснай падзеі. У госці да іх прыехаў лётчык П. Данкевіч, якому яны ў свой час уручылі баявы самалёт. Толькі цяпер на яго пагонах адсвечвалі ўжо не чатыры маленькія зорачкі капітана, як гэта было ў 1943 годзе, а тры вялікія зоркі генерал-палкоўніка.

Госць разам з ветэранамі сцэны прайшоў па залах тэатральнага музея і азнаёміўся з яго экспазіцыяй. У зале, дзе размешчана выстаўка «Купалаўцы ў гады Вялікай Айчыннай вайны», увагу генерала прыцягнула тэлеграма Вярохунага Галоўнакамандуючага Узброенымі Сіламі краіны І. Сталіна, адрасаваная дырэктыві, партыйнай і прафсаюзнай арганізацыям, вядучым акцёрам-ветэранам трупы, у якой дадзена высокая ацэнка патрыятычнай ініцыятывы купалаўцаў, якія ахвяравалі ў цяжкі для Радзімы час свае зберажэнні і працоўныя заробкі на пабудову самалёта. У Кнізе ганаровых гасцей генерал запісаў:

«Я, былы капітан, а цяпер генерал-палкоўнік П. Данкевіч, вельмі ўдзячны вам за тое, што ў цяжкія для ўсіх нас гады вайны, адмаўляючы сабе ў многім, вы ўнеслі свае зберажэнні для пабудовы самалёта ЯК-9, які мне ўручылі ў лютым 1943 года.

Дакладваю: ваш самалёт удзельнічаў у Курскай бітве, дзе збіў сем фашысцкіх самалётаў, у баях на Дняпры, у Вісла-Одэрскай аперацыі, а 28 красавіка 1945 года ён першым зрабіў пасадку на цэнтральным берлінскім аэрадроме Тэмпельхоф».

Купалаўцы пажадалі свайму сябру ваеннай пары вялікіх поспехаў у службе Радзіме.
Я. МАЛЫЙ.

АДНЫМ з пераможцаў агляду-конкурсу ўдзельнікаў Першага ўсеаюзазнага фестываля самадзейнай мастацкай творчасці названы харэагра-

ШЛЯХ НА СЦЭНУ

Адкрываецца тэатральная заслona — і зала пагружаецца ў чароўны свет паэзіі танца. Лёгка і грацыёзныя лятаюць на нябачных крылах Тэрпсіхоры танцоўшчыкі. Імклівы, страсны або плаўны, прасякнуты пшчотнасьцю танец заўсёды хваляе сэрцы, кранае самыя патаемныя струны душы. Многа прыхільнікаў і ў беларускага балета. Аматарам мастацтва далёка за

межамі рэспублікі вядомы імёны народных артыстаў БССР Л. Бржазоўскай, В. Саркісяна, заслужаных артыстаў БССР Н. Паўлавай, Е. Паўловіча, Ю. Траяна і многіх іншых. Сваімі поспехамі яны ў многім абавязаны Беларускаму дзяржаўнаму харэаграфічнаму вучылішчу. Яго выхаванцы складаюць асноўнае ядро не толькі балетнай трупы Акадэмічнага тэатра оперы і

балета БССР, але і тэатра музычнай камедыі, Дзяржаўнага ансамбля танца БССР.

У Маскве, Ленінградзе, Саратаве, Кішынёве, Львове, Чэлябінску, Ашхабадзе, іншых гарадах краіны радуюць жыхароў сваім майстэрствам выхаванцы мінскага харэаграфічнага Створанае ў год Вялікай Перамогі вучылішча выпусціла больш чым 500 артыстаў.

Працоўны дзень будучых зорак пачынаецца рана. Нялёгка шлях да вяршынь мастацтва. Многа энэргіі і любові да выбранай прафесіі патрабуе ён. Але вялікае

жаданне дарыць радасць людзям надае сілы будучым артыстам. Наперадзе іх чакае сцэна, а з ёй — прызнанне, любоў і ўдзячнасць гледачоў.

НА ЗДЫМКАХ: Марына МЕЛЬНИКАВА — вучаніца 5 класа; мастацкі кіраўнік вучылішча, народная артыстка БССР, заслужаная артыстка Таджыкская ССР Ірына САВЕЛЬЕВА разбірае ўрок са сваімі выхаванкамі; перад выходам на сцэну; іспанскі танец «Панадэрас» выконваюць Наташа СКАЧКОВА і Віктар БАНЕТ.

СПОРТ

ПАМЯТНАЯ ЎЗНАГАРОДА МІНЧАНІНУ

Міжнародны турнір па скачках у вяду «Веснавія ластаўкі» праходзіў у мінскім Палацы воднага спорту з 11 па 14 сакавіка. Чатыры дні вядучыя спартсмены 12 зарубажных

краін, СССР і зборнай Беларусі, сярод якіх былі амаль усе прызёры мінулага года чэмпіяната свету, змагаліся за памятную медалі і прызы турніра, а галоўнае — выпрабаваць свае сілы ў барацьбе з вопытнымі сапернікамі перад маючымі адбыцца Алімпійскімі гульнямі ў Манрэалі.

У наш горад «ластаўкі» лятаюцца ўжо сёмы раз, прычым апошнія пяць гадоў — штогод. Савецкія спецыялісты, зарубажныя трэнеры і спартсмены прывыклі ўжо да чужоўнага Палаца воднага спорту і лічаць яго шчаслівым. Адсюль пачыналі свой шлях на п'едэстале гонару Алімпійскіх гульняў, чэмпіянатаў свету і Еўропы многія спартсмены. Некаторыя з іх прымалі ўдзел і ў сёлетніх спаборніцтвах.

Гледачы ўбачылі вядомую чэхаславацкую спартсменку чэмпіонку Алімпійскіх гульняў у Мехіка Мілену Духаву, чэмпіонку свету студэнтку з ГДР Крысту Келер, вядомую чэмпіонку Панамеўрыканскіх гульняў канадку Жанет Натэр. За збор-

ную СССР выступалі чэмпіёнка свету Ірына Калініна з Пензы, сярэбраны прызёр сусветнага чэмпіяната мінчанін Мікалай Міхайлін і іншыя.

У першы дзень спаборніцтваў вызначылася тройка мацнейшых у скачках з трохметравага трампліна ў жанчынах. Імі сталі — Ірына Калініна, Крыста Келер і Таццяна Падмарова.

У мужчынах у гэтым відзе першыства аспрэчвалі 10 з 16 фіналістаў апошняга чэмпіяната свету. А ўсяго тут выступаў 41 спартсмен. Барацьба была вельмі напружанай. Гледачы, якія запоўнілі трыбуны Палаца, затаішы дыханне сачылі за паядынкам свайго земляка студэнта Беларускага інстытута фізкультуры Аляксандра Касянкава з асноўным сапернікам Вячаславам Страхавым. Перамог мінчанін.

Калі Саша будзе старанна трэніравацца і выступаць так, як на гэтых спаборніцтвах, месца ў алімпійскай зборнай яму забяспечана, — сказаў старшы трэнер савецкай зборнай Г. Бураў.

Асабліва захапляючае відзішча — скачкі з вышкі. У жанчын і ў гэтым відзе, як і на трампліне, першай была Ірына Калініна. І калі яе перавага стала відавочнай пасля першых жа скачкоў, то зыход барацьбы за наступныя месцы быў не ясны да апошняга. Мінчанка Вольга Сласцікава змагла апырацца на многіх вопытных спартсменаў і заняла трэцяе месца.

На гэтым снарадзе вызначыліся і нашы мужчыны. Яны паказалі поўную перавагу, заняўшы чатыры першыя месцы. У тройцы прызёраў — мінчанін Уладзімір Алейнік, які заняў другое месца. На першым Сяргей Нямецанаў, трэцім быў Аляксандр Гендрыксон, абодва з Алма-Аты. Мікалай Міхайлін не аднавіў сілы пасля нядаўняга стамляючага зарубажнага турніра і выступіў не зусім удала. А ўзнагароды прызёрам уручыў алімпійскі чэмпіён Мюнхена Уладзімір Васін.

У. ВЯРХОЎСКІ.
НА ЗДЫМКУ: Уладзімір АЛЕЙНІК.

ГУМАР

Раздаецца званок, і на парозе з'яўляецца малады чалавек, які прапануе календары на новы год.
— Дзякую, але наш стары лічэ ў добрым стане.

У зоамагазіне пакупнік просіць паказаць яму папугая.
— На жаль, гаворачыя папугаі прададзены, але магу вам прапанаваць дэпта.
— А што, хіба дэцел таксама ўмее размаўляць?

— Як вам сказаць, — падумайшы, адказаў прадавец. — Ва ўжыкім выпадку, ён выдатна валодае азбучкай Морзе.
— А вось гэта, — сказаў шат-

ландзец, — фота маіх блізнят.
— Блізнят? Але тут жа толькі адно дзіця.
— Так, але яны да таго падобныя, што мы вырашылі не траціцца на дваіно фота.

Яшчэ ў школьныя гады я захапіўся гадоўляй галубоў, і ў пачатку мінулага года ў мяне ўжо налічвалася некалькі дзясяткаў лёгкакрылых прыгажуню розных парод. Акрамя таго, некалькі суседзяў завялі свае галубятні.

На дошвітку птушкі збіраліся ў вялікую чараду і пад «катаманствам» майго Сняжка галубы накружыліся над вёскай. Дарэчы, Сняжок быў прамым патомкам тых снежна-белых птушак з пароды «галубы мору», што вывелі спецыяльна да Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў, які адбыўся ў Маскве ў 1957 годзе. Мой старэйшы брат, удзельнік фестывалю, прывёз у падарунак з Масквы пару маладых галубоў новай пароды.

Аднак напярэдні бестурботнаму жыццю дамашніх птушак прыйшоў канец. У вёску панадзіліся з суседняга лесу ястрабы-цечераватнікі. За дзеньныя месяцы і мая галубятні напалову апусцела.

Раней я не звяртаў асаблівай увагі на крылатых драпежнікаў, бо ведаў, што яны падтрымліваюць у жывёльным свеце біялагічную раўнавагу, з'яўляюцца санітарамі. Але на гэты раз ястрабы, забыўшы пра сваё месца ў прыродзе, паводзілі сябе вельмі ўжо нахабна, і я вырашыў знішчыць іх.

Неяк раз, ужо ў пачатку мая сядзеў я пасля работы з кніжкай на лавачцы каля ганку час ад часу паглядаў на галубоў, якія разгульвалі па даху. Побач са мной пад кустом бязу стаяла зараджаная дубальтоўка. Калі пачулася ўстрывожанае лапатанне галубіных крылаў, я зірнуў на дах. Галубы пахаваліся, толькі на самым версе, насцярожана азіраючыся, сядзеў Сняжок. Стары «катаман» пагарджаў небяспекай. У тое ж імгненне з гушчын яблынь суседскага саду малайкай слізганула вялікая рыжыя вата-бурая птушка. Сняжок наспрабаваў выкруціцца, але было ўжо позна, і ён сутаргава затрапітаўся ў кішчоры драпежніка.

Паспешліва пасылаю ўслед ястрабу два набой карцёны, якія выбівае з яго шырокіх кароткіх крылаў пук пер'я і прымушае расслабіць смертаносныя кіпчоры. Цечераватнік знікае, а я, адшпурнуўшы ў бок дубальтоўку, бігу шукаю галуба. Ён яшчэ спрабуе пшчотна забуркатаць у мяне ў руках, але праз хвіліну змаўкае.

Узрушаны, я пабег у лес. Блукаў там да змяркання, ні пружана аглядаючы кожны дрэва ў надзеі знайсці і знішчыць гняздо драпежнікаў.

Так прайшло некалькі дзён. Нарэшце, вясковы пастух дапамог мне і паказаў на агромністую яліну непадалёку ад узлеску. На гэтай яліне, метраў пяцнаццаць ад зямлі, я разглядаў дзеў пабудаванае сярод тоўстых сукоў гняздо вялікіх пшчотна мераў...

Цяпер жанчыны нашай вёскі не хваляюцца за дамашніх птушак, і галубы спакойна кружыліся ў высокім блакітым небе.

Анатоль БАЯРОВІЧ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

**НАШ
АДРАС:**

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ
ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага Чырвонага
Сцяга друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі
Зак. 422.